

مصوبه اصلاحی «اهداف، سیاست ها و ضوابط نشر کتاب» مصوب جلسه ۶۶۰

مورخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مصوب ۱۳۸۹،۰۱،۲۴



شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۶۶۰ مورخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۴، براساس پیشنهاد مورخ ۱۳۸۷/۰۸/۲۵ و ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اصلاح مصوبه «اهداف، سیاست ها و ضوابط نشر کتاب (مصوب جلسه ۱۴۹ مورخ ۱۳۶۷/۰۲/۲۰)» را به شرح ذیل، تصویب نمود:

ماده ۱- هدف

اعتلای فرهنگ دینی و ملی در جامعه از طریق توسعه دانش و نهادینه کردن ارزشهای اسلامی، ایرانی و انقلابی با تأمین آزادی نشر کتاب، حفظ حرمت و آزادی قلم، سیانت از جایگاه والای علم، اندیشه و ایمان دینی و همچنین ایجاد زمینه مناسب برای حضور مؤثر در عرصه جامعه جهانی.

ماده ۲- سیاست کلی

نظام جمهوری اسلامی، سیاست آزادی اندیشه و بیان آرا و عقاید را در چارچوب هدف موضوع ماده ۱ فوق به عنوان یک اصل اساسی خود برگزیده است و بر حقوق و تکالیف قانونی مردم در زمینه نشر کتاب اعم از چاپی و الکترونیکی مطابق ضوابط قانونی تأکید می کند.

ماده ۳- سیاستهای اجباری، حدود و ضوابط

۱- دولت و همه ارکان حکومت موظفند در چارچوب قانون از حریم آزادی انتشار کتاب حمایت کنند.

۲- حق انتشار کتاب به منظور افزایش آگاهی های دینی، علمی، سیاسی، اقتصادی، هنری، تاریخی، اجتماعی و نظایر آن از حقوق آحاد ملت است و این حق بدون مجوز قانونی، قابل سلب نیست.

۳- تدوین و اجرای سیاستهای هدایتی و حمایتی جمهوری اسلامی ایران از کتاب باید به نحوی باشد که اهل قلم را به تألیف، ترجمه و انتشار کتابهای متناسب با نیازهای جامعه امروز برای نیل به موارد ذیل تشویق و ترغیب نماید:

الف- تقویت و ترویج امر پژوهش

ب- تبیین و ترویج اصول و ارزشهای انقلاب اسلامی و نگاهبانی از دستاوردهای آن از راه تألیف و نشر

ج- احیای میراث مکتوب و توسعه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی

د- مقابله مؤثر و مفید با تهاجم سیاسی و فرهنگی علیه عقاید و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی

ه- بهره گیری مفید از دانش و اندیشه بشری از طریق ترجمه سنجیده و متناسب با زبان معیار

ز - حمایت از ترجمه و نشر آثار ارزشمند به زبانهای دیگر

ل - کمک به توسعه آموزش غیر رسمی افراد جامعه از طریق ارتقاء سطح دانش و مهارت همگانی

ماده ۴- حدود قانونی

نشر کتاب همانگونه که ممکن است مظهر و نمودی از آزادیهای اجتماعی و انسانی تلقی شود، چه بسا مورد سوء استفاده و اشاعه لابلایگری فکری و اخلال در حقوق عمومی قرار گیرد. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری دستگاه های ذی صلاح موظف است برای مقابله با جوانب منفی، حدود و ضوابط نشر کتاب را که ذیلا آمده است، مورد توجه قرار دهد و فضای سالم و سازنده چاپ و نشر کتاب را حفظ و حراست نماید.

الف- دین و اخلاق

۱- تبلیغ و ترویج الحاد و اباحه گری، انکار یا تحریف مبانی و احکام اسلام و مخدوش کردن چهره شخصیت هایی که از نظر دین اسلام محترم شمرده می شوند و تحریف وقایع تاریخی دینی که مآلبه انکار مبانی دین منجر شود.

۲- توهین به مقدسات دین مبین اسلام و تبلیغ علیه تعالیم اصول و مبانی آن

۳- ترویج و تبلیغ ادیان، مذاهب و فرقه های منحرف و منسوخ، تحریف شده و بدعتگذار

تبصره - معرفی ادیان و مذاهب و بیان احکام یا تحقیق درباره آنها با رویکرد علمی و غیر تبلیغی مستثنی است.

۴- ترویج خرافات و مخدوش کردن چهره اسلام

۵- بیان جزئیات مرادفات جنسی، گناهان، کلمات رکیک و مستهجن، به نحوی که موجب اشاعه فحشا شود.



تبصره - بیان مرادوات جنسی یا مفاسد با زبانی عقیف و غیر محرک به منظور آموزش، انتقال پیامی مثبت یا نشان دادن چهره شخصیت‌های منفی، از حکم این بند مستثنی است.

۶- استفاده از جاذبه جنسی و تصاویر برهنه زنان یا مردان با عنوان آثار هنری یا هر عنوان دیگر

تبصره - استفاده از تصاویر و طرح‌های علمی در کتاب‌های تخصصی و علمی، بلامانع است.

۷- انتشار تصاویر به نحوی که موجب اشاعه فحشا شود؛ نظیر رقص، مشروب‌خواری و مجالس فسق و فجور.

تبصره - چاپ تصاویر مجالس فسق و فجور عناصر حکومت پهلوی یا ضدانقلاب برای استناد تاریخی با رعایت عفت عمومی، مستثنی است.

۸- ترویج مادیگرایی فلسفی و اخلاقی و سبک‌های زندگی مخالف ارزش‌های اسلامی و اخلاقی.

۹- خشن جلوه دادن چهره اسلام و مسلمانان واقعی.

ب - سیاست و اجتماع

۱- توهین، تخریب یا افترا به امام خمینی (ره) و رهبری، رئیس‌جمهور، مراجع تقلید و تمام افرادی که حفظ حرمت آنها شرعاً و یا قانوناً لازم است.

۲- تبلیغ علیه قانون اساسی و انقلاب اسلامی و معارضه با آنها.

۳- برانگیختن جامعه به قیام علیه نظام جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی.

۴- ترویج گروه‌های محارب و عناصر ضدانقلاب و تروریست و نظام‌های لائیک و سلطنتی و خاندان پهلوی و تطهیر چهره‌های منفی آنان.

تبصره - طرح و نقل افکار و گفتار و مواضع فکری و علمی مخالفان انقلاب و نظام برای بررسی محققانه و عالمانه آرا و اندیشه‌های آنها منعی ندارد.

۵- تبلیغ و ترویج وابستگی به قدرت‌های سلطه‌جو و ضدیت با استقلال کشور.

۶- تبلیغ علیه منافع و امنیت ملی و ناکارآمدی جلوه دادن نظام جمهوری اسلامی.

تبصره - بیان نارساییها و اشکالات در جمهوری اسلامی برای نقد و بررسی و شناخت دقیق تر مسائل و دستیابی به راه‌های مناسب و بیان مستدل و اصلاح طلبانه مشکلات و دور از توهین و افترا بلامانع است.

۷- اخلال و تشکیک در وحدت ملی و تمامیت ارضی کشور و ایجاد آشوب، درگیری و اختلاف میان اقوام و مذاهب.

تبصره - چاپ کتاب‌های علمی و استدلالی عقیدتی که محرک احساسات منفی و برهم‌زننده اساس وحدت در میان اقوام و فرق مختلف کشور نباشد، اشکالی ندارد.

۸- تضعیف و تمسخر افتخارات ملی، حس وطن‌دوستی و توانایی‌های علمی و عملی مردم ایران، فرهنگ خودی و اقوام ایرانی.

تبصره - نقد و نفي آداب و سنن غلط و انحرافی به قصد اصلاح و بدون شائبه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و استعماری منعی ندارد.

۹- ترویج و تبلیغ روحیه خودباختگی در برابر فرهنگ و تمدن بیگانه و القای حس عقب‌ماندگی.

۱۰- تبلیغ صهیونیسم و انواع دیگر نژادپرستی.

۱۱- تحریف وقایق [وقایع] مهم و مسلم تاریخی ایران و اسلام.



ج - حقوق و فرهنگ عمومی

۱- توهین و تمسخر زبان، فرهنگ و هویت اقوام و اقلیت‌های دینی و قومی.

۲- ترویج و تبلیغ قانون‌گریزی، بی‌بند و باری و لاپالایی‌گری.

۳- تبلیغ علیه خانواده و تضعیف و تخریب ارزش و جایگاه آن.

۴- ترویج ناامیدی، سرخوردگی، پوچی و بی‌بودگی و نگرش‌های منفی در جامعه و افزایش بی‌اعتمادی عمومی.

۵- تحقیر و تمسخر اقشار مختلف جامعه

۶- ترویج و تبلیغ جریان‌ها و اشخاص فاسد و منحرف فرهنگی و هنری داخلی و خارجی.

۷- افشای غیرقانونی اسناد طبقه‌بندی شده کشوری و لشکری.



ماده ۵- هیأت نظارت بر اجرای ضوابط نشر کتاب

نظر به اینکه نظارت بر امر طبع و نشر کتاب و اجرای صحیح اصل ۲۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عهده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است، این وزارتخانه هیأت نظارتی متشکل از حداقل پنج نفر از میان صاحب نظران و شخصیت های علمی، دینی و فرهنگی وارد به مسایل کتاب و نشر و امور اجتماعی و سیاسی و تبلیغاتی را انتخاب و جهت تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی معرفی خواهد کرد.



تبصره (اصلاحی ۰۷، ۱۴۰۰)- متناسب با هر رشته تخصصی و کاری، کارگروهی متشکل از افراد صاحب نظر به پیشنهاد هیأت و تصویب شورای فرهنگ عمومی کشور تشکیل می شود. علاوه بر کارگروه های تخصصی فوق، کارگروه های استانی نیز به پیشنهاد هیأت و تصویب شورای فرهنگ عمومی کشور تشکیل می شود.

ماده ۶- هیأت نظارت بر نشر کتابهای کودکان و نوجوانان

نظر به حساسیت و جنبه های خاص کتاب های کودکان و نوجوانان، هیأت ویژه ای به نام «هیأت نظارت بر نشر کتاب های کودکان و نوجوانان» متشکل از حداقل پنج تن از افراد صاحب نظر و آگاه به امور تربیتی (از دیدگاه اسلامی) و مسایل خاص کتاب های کودکان تشکیل خواهد شد. این افراد را وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از میان صاحب نظران و نویسندگان کتاب های کودکان و نوجوانان و اشخاص آگاه به مسائل تربیتی در اسلام انتخاب و جهت تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی معرفی خواهد کرد.

تبصره ۱- کارگروه های تخصصی مربوطه، به معرفی هیأت و تصویب شورای فرهنگ عمومی، انتخاب و تشکیل می شود.

تبصره ۲- حداقل یکی از اعضای این هیأت باید از میان صاحب نظران و اعضای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان باشد.

تبصره ۳- نظارت هیأت مزبور از حیث شکل و محتوای کتب کودکان و نوجوانان و انطباق آنها با فرهنگ اسلامی و ایرانی و اصول تربیتی خواهد بود.

ماده ۷- نظارت هیأت های مذکور در مواد ۵ و ۶ قبل از چاپ و نشر کتاب آغاز و در تمامی مراحل استمرار دارد. مصوبات هیأت های نظارت لازم الاجرا است.

ماده ۸- صدور مجوز های مربوط به کتاب، تشکیل جلسات هیأت های نظارت هماهنگی فعالیت کمیته های استانی، تدوین دستور جلسات هیأت نظارت، هماهنگی کار سرگروه ها، بررسی و اجرای سیاست های نظارتی هیأت های مندرج در مواد ۵ و ۶، توسط دبیرخانه هیأت نظارت بر اجرای ضوابط نشر کتاب که در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکیل می شود، خواهد بود. بر این اساس دبیرخانه موظف است گزارش عملکرد این مصوبه را هر سال یکبار به دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید.

ماده ۹- هیأت نظارت می تواند با تأیید شورای فرهنگ عمومی کمیته های متعدد داور برای بررسی و ارزیابی آثار و کتب مورد تقاضا برای نشر، تشکیل دهد. آثار مزبور، برای بررسی و ارزیابی به یکی از کمیته های مزبور به عنوان کمیته اولیه ارائه می شود. در صورتی که پاسخ کمیته اولیه نسبت به انتشار آن مساعد باشد، با اخذ تعهد کتبی از ناشر، مجوز چاپ به وی داده می شود؛ در غیر اینصورت وی می تواند پس از ابلاغ اصلاحات و نظرات کمیته و ارائه تعهد مبنی بر اعمال اصلاحات مزبور، نسبت به انتشار اثر و کتاب خود اقدام نماید. همچنین در صورتی که نسبت به رأی کمیته اولیه اعتراض بعمل آید، موضوع برای بررسی مجدد به کمیته دوم (موازی) ارائه می شود. پس از بررسی، در صورت تأیید نظر کمیته اولیه، بایستی اصلاحات ابلاغی کمیته مزبور، اعمال شود و در موارد بروز اختلاف نظر میان کمیته های اول و دوم، موضوع به کمیته سوم برای بررسی و اظهار نظر نهائی ارائه می شود و نظر این کمیته قطعی و لازم الاتباع است.

تبصره ۱- کمیته های مزبور باید حداکثر ظرف مدت یک ماه نسبت به بررسی و اظهار نظر، اقدام نمایند.

تبصره ۲- در مورد کتاب های خاص، هیأت نظارت میتواند به تأیید وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی مدت فوق الذکر را حداکثر برای یک ماه دیگر تمدید نماید.

ماده ۱۰- کلیه آثار منتشر شده بر اساس این مصوبه بایستی قبل از توزیع، از دبیرخانه هیأت های نظارت بر اجرای ضوابط نشر کتاب، مجوز توزیع دریافت نمایند.

ماده ۱۱- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است شیوه نامه اجرایی مواد ۵، ۶، ۷ و ۸ را تهیه نماید.

ماده ۱۲- مسئولیت اجرای سیاست ها و ضوابط بر عهده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است و سایر دستگاه ها موظفند در این خصوص با وزارت مزبور همکاری و هماهنگی نمایند. همچنین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است با همکاری دیگر نهادهای ذیصلاح از چاپ و توزیع کتاب های فاقد مجوز رسمی جلوگیری نماید و با ناشر این گونه کتاب ها، برخورد قانونی نماید و عنداللزوم آنها را به مراجع قضایی نیز معرفی کند.

ماده ۱۳- هیأت نظارت بر اجرای ضوابط نشر کتاب، آییننامه تشویق و رسیدگی به تخلفات ناشران در خصوص مواد ۳ و ۴ این مصوبه را تدوین مینماید. این آییننامه به تأیید وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی خواهد رسید.

ماده ۱۴- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است با همکاری سایر دستگاه ها و در جهت تحقق اهداف ماده ۱، بند ۴ ماده ۳ و سیاست های ایجابی مندرج در این مصوبه، اقدامات زیر را به عمل آورد:

۱- حمایت از تأسیس رشته های دانشگاهی و گسترش آموزش های فنی و حرفه ای مرتبط با تولید و نشر کتاب.

۲- حمایت از برقراری تأمین اجتماعی فراگیر برای کلیه عوامل نشر کتاب اعم از نویسندگان، مترجمان، ناشران و عوامل فنی، هنری و اجرایی نشر.

۳- حمایت از به کارگیری و بومی سازی فناوری های نوین در صنعت چاپ و نشر.



- ۴- ایجاد تسهیلات حمل و نقل کتاب برای ناشران و توزیع کنندگان کتاب و پست کتاب.
 - ۵- تسهیل تبلیغ کتاب های فاخر و شایسته و ترویج فرهنگ نقد کتاب در رسانه ملی و سایر رسانه ها
 - ۶- حمایت از انتشار ترجمه فارسی کتاب هایی که در سایر کشور های منتشر شده اند، منطبق با این مصوبه.
 - ۷- گسترش فرهنگ خرید و فروش و تبادل اینترنتی کتاب.
 - ۸- حمایت از تألیف و تولید کتاب های مرجع و پایه با خرید حق انتشار از نسخه رقومی اثر و ارائه آن در کتابخانه ملی و کتابخانه های عمومی کشور.
 - ۹- اهدای جوایز ملی به ناشران و مؤلفان و مترجمان برای چاپ و آفرینش آثار مناسب.
 - ۱۰- تخصیص جوایز ملی به رشته های فنی و هنری مرتبط با تولید و نشر کتاب.
 - ۱۱- خرید کتب متناسب و برگزیده کتاب و اهدا به کتابخانه های عمومی، مدارس، دانشگاه ها، مساجد و نظایر آن در داخل و خارج از کشور با هدف هدایت ناشران به سمت تولید آثار فاخر.
 - ۱۲- راه اندازی و تقویت کتابخانه های باز، کتابخانه های ادارات و کلیه مراکز دولتی و عمومی و کتابخانه های روستایی.
 - ۱۳- برپایی نمایشگاه های تخصصی و عمومی کتاب در مراکز استان ها و شهرهای بزرگ و نیز نمایشگاه های سیار در شهرهای کم جمعیت و روستاها.
 - ۱۴- معرفی آثار برگزیده فارسی به خارج از کشور و حمایت از تألیفات آثار مربوط به ترویج فرهنگ اسلامی یا ترجمه آثار برگزیده به زبانهای بیگانه و حمایت از صادرات کتاب
 - ۱۵- ایجاد تمهیدات لازم به منظور بهره مندی حوزه کتاب از تعرفه های فرهنگی در بخش خدمات عمومی.
 - ۱۶- تلاش در جهت تدوین قوانین و مقررات لازم برای توسعه صنعت چاپ و نشر کتاب و تصویب آنها در مراجع قانونی ذیربط.
- ماده ۱۵-** وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و انجام وظایف این وزارتخانه رافع و نافع مسؤولیت ناشران نبوده و ناشران با تحویل نسخه پیش از چاپ به دبیرخانه هیأت نظارت، تمامی مسؤولیت های حقوقی ناشی از عدم انطباق با ضوابط را بر عهده خواهند داشت.
- ماده ۱۶-** این مصوبه در ۱۶ ماده و ۱۴ تبصره در جلسه ۶۶۰ مورخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید و از این تاریخ مصوبه «اهداف، سیاست ها و ضوابط نشر کتاب» مصوب ۱۳۶۷/۰۲/۰۲ و سایر ضوابط و مقررات مغایر با آن منسوخ و بلااثر می باشد.

محمود احمدی نژاد - رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

